

TURIZM BIZNESINI MODELLASHTIRISH MUAMMOLARI

¹Odilova Aziza Akmal qizi,

²U.A.Sharipova

¹Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti

Xalqaro iqtisodiyot va menejment fakulteti

2-bosqich talabasi azizaodilova0806@gmail.com,

²Ilmiy rahbar dotsent.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7285157>

Annotatsiya: Bugungi kunda turizm sohasi butun dunyo o'rtasida eng rivojlangan va rivojlanishda davom etayotgan, shuningdek, eng daromadli soha sifatida shakllanib kelmoqda. Barcha sohalar kabi turizm sohasida ham bir qancha islohotlar olib borilmoqda. Lekin yurtimizdagi ijobiy o'zgarishlar va islohotlarga qaramay, turizm sohasi boshqa rivojlangan va rivojlanayotgan davlatlarga nisbatan past ko'rsatkichda ekanligini ko'rish mumkin. Va shundan kelib chiqqan holda turizm biznesida modellashtirish bilan bog'liq bo'lgan muammolari yuzaga keladi. Xususan, Butunjahon turizm va sayohatlar bo'yicha kengashi(BTSK) tomonidan berilgan ma'lumotlarga ko'ra, O'zbekiston sayyohlar tashrifi bo'yicha dunyo mamlakatlari orasida 150-o'rinni egallaydi.

Kalit so'zlar: Butunjahon turizm va sayohatlar bo'yicha kengashi(BTSK), jahon sayyohlik tashkiloti, BMT huzuridagi Jahon turizm tashkiloti(YuNVT0).

Yuqorida aytib o'tilgandek, turizm sohasining keng qamrovli taraqqiyoti, uning ko'p mamlakatlar uchun daromad manbaiga aylanishiga olib kelmoqda. Masalan, BMTning jahon sayyohlik tashkiloti ma'lumotlariga asosan 2015-yilning o'zidayoq dunyo bo'yicha 1 milliard 184 million sayyoh qayd etilgan bo'lsa,

2016-yilga kelib bu ko'rsatkichning yanada o'sganini ko'rishimiz mumkin. Jahon sayyohlik tashkiloti prognozlariga ko'ra 2020-yilga borib bu ko'rsatkichlar 2 barobarga ko'paydi. 2016-2017-yillarda boshlangan islohotlar natijasida O'zbekiston turizm sohasida ham sezilarli o'sishiga erishilmoqda. Xalqaro sayyohlar soni 2016-yildagi 2 milliondan 2019-yilda 6.7 milliongacha ko'paydi. BMT huzuridagi Jahon turizm tashkiloti(YuNVT0) ma'lumotlariga ko'ra, O'zbekiston 2019-yilda eng yaxshi rivojlanayotgan sayyohlik yo'nalishiga ega mamlakatlar beshligiga kirdi.

Turizmni mamlakatga olib kirish, ya'ni import va eksport qilish mumkin. Boshqa hududlardan kelgan sayyohlarning xarajatlari davlat iqtisodiyotiga sarmoya sifatida qabul qilinadi. Boshqa davlatga sayohat qilgan turistlar o'z mamlakatida olgan daromadlarining bir qismini o'zlarining turistik ehtiyojlari va istaklarini qondirish uchun sarflaydilar. Agar safar davomida ular valyuta ayirboshlashsa, ularni qabul qilgan davlat keyinchalik undan tashqi qarzlarini to'lash yoki ishlab

chiqarishni rivojlantirish uchun iqtisodiy dasturni moliyalashtirish uchun foydalanadi. Chet ellik sayyohlarning o'z turistik ehtiyojlari va istaklarini qondirish uchun boshqa davlatdagi xarajatlari qabul qiluvchi mamlakat uchun turizm eksportini tashkil qiladi.

Chet ellik sayyohlar kelgan mamlakat iqtisodiyoti uchun turistik ehtiyoj va istaklarni qondirish uchun boshqa mamlakatda sarflangan pul turistik import hisoblanadi.

Turizm sohasini rivojlantirishga qaratilgan farmonda bir nechta muhim chora-tadbirlar nazarda tutiladi:

- Turizm industriyasi subyektlari faoliyati uchun qulay shart-sharoitlarni shakllantirish;
- Turizmni rivojlantirishdagi barcha to'siq va g'ovlarga barham berish, viz av ro'yxatdan o'tkazish tartib-taomillarini, passport va bojxona nazoratini soddalashtirish;
- Turiz xizmatlarini tashkil etishda turistlar va ekskursantlarning hayoti va sog'ligi xavfsizligini ta'minlash bo'yicha kompleks chora-tadbirlarni amalga oshirish;
- Turizm sohasida xalqaro va milliy tashkilotlar, yirik xorijiy brendlar va kompaniyalar bilan hamkorlikni kengaytirish, turizm xizmati ko'rsatishning ilg'or jahon sifat standartlarini joriy etish.

Turizm sohasidagi yana bir asosiy muammolardan biri bu unga investitsiya kiritish bilan bog'liq. Chunki turizm sohasidan daromad olish maqsadida investorlar kapitalini biznesga joylashtiradi. Statistik ma'lumotlarga qaraganda, joriy yilda, O'zbekistonda sayyohlar uchun qulay va zamonaviy shart-sharoitlar yaratish maqsadida 1.1 milliard miqdoridagi 26 investitsiya loyihalari bo'yicha ishlar amalga oshirilmoqda. Ushbu loyihalar mamlakatga tashrif buyuruvchi sayyohlar uchun qulayliklar va zamonaviy sharoitlar yaratish maqsadida ishlab chiqilgan.

Keyingi yillarda O'zbekistonda turizm industriyasini rivojlantirish, shu jumladan, imkon qadar qulaylik yaratish, tarmoqning raqobarbardoshligini yanada oshirish, ko'rsatiladigan sifatlar xizmatini yaxshilash va jahon bozorida milliy turistik mahsulotni faol tanitib borish bo'yicha izchil chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. O'zbekiston turizm sohasida dunyo bo'yicha ulkan salohiyatga ega bo'lgan davlat hisoblanadi. Yurtimizda 7300dan ortiq madaniy meros obyektlari mavjud va ularning qariyb 200 tasi YUNESKO tomonidan ro'yxatga kiritilgan.

Mamlakatimizning betakror tabiati, go'zal dam olish maskanlari imkoniyatlaridan foydalanib, yangi turistik yo'nalishlar ochish, bu sohaga jahon

brendlarini faol jalb etgan holda, biz ziyorat turizmi, ekologik, ma'rifiy, etnografik, gastronomik turizm va bu sohaning boshqa tarmoqlarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratish zarur ekanligini alohida ta'kidlab o'tadilar. Bu borada davlat xususiy sherikchilik munosabatlarini qo'llash sohani taraqqiy ettirishda keng imkoniyatlar ochishini hisobga olish kerak.

Qisqacha qilib aytganda, turizmni modellash haqida iqtisodiyotning strategik sohasida qarar ekanmiz, mamlakat iqtisodiyotining rivojlanishida mavjud imkoniyatlardan foydalangan holda turizmga oid chora-tadbirlarni amalga oshirsak, yaratilayotgan dasturlar va konsepsiyalar doirasida ishlar ketma-ketligini sifat va muddat doirasida bajarsak, albatta ko'zlangan maqsadga erishamiz.

References:

1. "ПРОБЛЕМЫ МОДЕЛИРОВАНИЯ
ТУРИСТИЧЕСКОГО БИЗНЕСА" kitobi
2. <https://kun.uz/uz/news/2018/01/02/uzbekistonda-turizm-kaj-avolda-va-uni-rivojlantiris-ucun-nimalar-kilis-kerak-mutahassis-takliflari>
3. <https://kun.uz/uz/news/2022/01/12/ozbekiston-2022-yilda-95-mlrd-dollar-togridan-togri-investitsiya-kirishini-kutmoqda>
4. <https://kun.uz/uz/news/2018/01/02/uzbekistonda-turizm-kaj-avolda-va-uni-rivojlantiris-ucun-nimalar-kilis-kerak-mutahassis-takliflari>
5. <https://lex.uz/uz/docs/-4689640>
6. Gulomkasanov E., Shukurova M., Elmurodov B. THE ROLE OF GUIDES IN THE DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL TOURISM IN UZBEKISTAN